

Циклус стручних музејских семинара

ЕКОМУЗЕЈИ

ECOMUSEUMS
AND COMMUNITY MUSEUMS

25th - 27th October 2017, Belgrade

и Музеји заједница

Свечана сала Југословенске кинотеке, Узин Миркова 1, Београд

Модератор: **Биљана Ђорђевић**, Народни музеј у Београду

11:00 – 11:45	Регистрација учесника
11:45 – 12:00	Свечано отварање семинара
12:00 – 12:30	Дарко Бабић , <i>Наслеђе екомузеја: Предвидети будућности</i>
12:30 – 13:00	Алберто Гарландини , <i>Музеји и екомузеји у времену глобалних промена</i>
13:00 – 13:30	Дискусија
13:30 – 14:30	Ручак
14:30 – 15:00	Донатела Муртас , <i>Искусство италијанских екомузеја: Екомузеј терасастог земљишта и винограда</i>
15:00 – 15:30	Раул дал Санто , <i>Екомузеј пејзажа Парабјага и Мрежа екомузеја Италије</i>
15:30 – 16:00	Дискусија

25. ОКТОБАР

Мала Сала, Задужбина Илије М. Коларца, Студентски трг 5, Београд

Модератор: **Славко Спасић**, Природњачки музеј у Београду

10:00 – 10:30	Тамара Николић Ђерић , <i>Екомузеј Батана – пример добре праксе</i>
10:30 – 11:00	Студија случаја: Етно-еко музеј Голубинци (Јованка Сечански, председник Фондације Етно-еко музеј Голубинци, Љиљана Спајић, члан Фондације Етно-еко музеј Голубинци, Владимир Јовановић, помоћник председника Општине Стара Пазова)
11:00 – 11:30	Студија случаја: Екомузеј Злакуса (Биљана Ђорђевић, музејски саветник Народног музеја у Београду, Горан Савић, председник Удружења лончара „Злакуса“, Маја Вермезовић, члан Градског већа града Ужица, Видоје Дрндаревић, члан Градског већа града Ужица)
10:30 – 11:45	Дискусија
11:45 – 12:00	Кафе пауза
12:00 – 12:30	Студија случаја: Екомузеј Сењски Рудник (Мирослав Николић, директор Музеја угљарства, Сењски Рудник, Зоран Аксентијевић, директор РМУ „Рембас“, Ресавица, Рифат Куленовић, директор Музеја науке и технике, Београд, Мила Поповић Живанчевић, професор Алфа БК универзитета у Београду, Неда Кнежевић, директор Музеја Југославије, Београд)
12:30 – 13:00	Студија случаја: Екомузеј Долина Ибра (Катарина Грујовић Брковић, конзерватор саветник Завода за заштиту споменика културе Краљево, Гордана Стојковић, члан Градског већа Града Краљево)
13:00 – 13:30	Студија случаја Екомузеј Славковица (Владимир Кривошејев, директор Народног музеја Ваљево, Милиша Нешић, Славковица, Катарина Лазић, заменик председника Општине Љиг)
13:30 – 14:00	Дискусија
14:00 – 15:00	Ручак
15:00 – 16:00	Закључна разматрања

26. ОКТОБАР

Стручна екскурзија у село Голубинце, општина Стара Пазова

Координатор: **Јованка Сечански и Гордана Милановић**, Фондација Етно-еко музеј Голубинци

10:00	Окупљање учесника и полазак аутобуса за Голубинце
11:00 – 13:00	Обилазак Голубинаца и представљање културног и природног наслеђа села
13:00 – 15:00	Ручак
15:00	Повратак за Београд

27. ОКТОБАР

25th OCTOBER
Conference Hall of the Yugoslav Film Archive, Uzun Mirkova 1, Belgrade

 Chair: **Biljana Djordjević**, National Museum in Belgrade

11:00 – 11:45	Registration of participants
11:45 – 12:00	Opening ceremony of the seminar
12:00 – 12:30	Darko Babić , <i>Legacy of Ecomuseums: Anticipating the Future</i>
12:30 – 13:00	Alberto Garlandini , <i>Museums and Ecomuseums in Times of Global Change</i>
13:00 – 13:30	Discussion
13:30 – 14:30	Lunch
14:30 – 15:00	Donatella Murtas , <i>Italian Ecomuseums' Experience: the Ecomuseum of the Terraced Landscape and the Vineyards</i>
15:00 – 15:30	Raul dal Santo , <i>Ecomuseum of the Parabiago Landscape and the Italian Ecomuseum Network</i>
15:30 – 16:00	Discussion

26th OCTOBER
Small Hall of the Ilija M. Kolarac Endowment, Studentski trg 5, Belgrade

 Chair: **Slavko Spasić**, Natural History Museum, Belgrade

10:00 – 10:30	Tamara Nikolić Djerić , <i>Ecomuseum Batana – an Example of Good Practice</i>
10:30 – 11:00	Case Study: Ethno-eco Museum Golubinci (Jovanka Sečanski, president of the Fondation Ethno-eco Museum Golubinci, Ljiljana Spajić, member of the Fondation Ethno-eco Museum Golubinci, Vladimir Jovanović, assistant Mayor of the Municipality Stara Pazova)
11:00 – 11:30	Case Study: Ecomuseum Zlakusa (Biljana Djordjević, museum counselor of the National Museum in Belgrade, Goran Savić, president of the Potter's Association <i>Zlakusa</i> , Maja Vermezović, member of the City Council of Užice, Vidoje Drndarević, member of the City Council of Užice)
11:30 – 11:45	Discussion
11:45 – 12:00	Coffee break
12:00 – 12:30	Case Study: Ecomuseum Senjski Rudnik (Miroslav Nikolić, director of the Coal Mining Museum, Senjski Rudnik, Zoran Aksentijević, director of the Coal Mine <i>Rembas</i> , Resavica, Rifat Kulenović, director of the Museum of the Science and Technology, Belgrade, Mila Popović Živančević, professor of the Alfa BK University in Belgrade, Neda Knežević, director of the Museum of Yugoslavia, Belgrade)
12:30 – 13:00	Case Study: Ecomuseum Ibar Valley (Katarina Grujović Brković, conservator counselor of the Institute for the Protection of Cultural Monuments in Kraljevo, Gordana Stojković, member of the City Council of Kraljevo)
13:00 – 13:30	Case Study: Ecomuseum Slavkovica (Vladimir Krivošejev, director of the National Museum Valjevo, Miliša Nešić, Slavkovica, Katarina Lazić, the assistant Mayor of the Municipality Ljig)
13:30 – 14:00	Discussion
14:00 – 15:00	Lunch
15:00 – 16:00	Conclusion

27th OCTOBER
Excursion to the Golubinci Village

 Coordinators: **Jovanka Sečanski** and **Gordana Milanović**, Fondation Ethno-eco Museum Golubinci

10:00	Gathering and Bus departure
11:00 – 13:00	Sightseeing: Presentation of the Cultural and Natural Heritage
13:00 – 15:00	Lunch
15:00	Return to Belgrade

Дарко БАБИЋ

Дарко БАБИЋ је доктор наука у подручју музејских/баштинских студија, и шеф Катедре за музеологију и управљање баштином на Филозофском факултету Универзитета у Загребу. Након завршетка дипломских студија етнологије и информационих наука (усмерење музеологија) стиче искуства на пословима руководиоца међународних пројеката, организатора и водитеља музејских и баштинских конференција, те у почетку каријере архивиста и асистента на националној телевизији. Врло је активан у доприносу напретку развоја музејске/

баштинске професије у улози председника Хрватског националног комитета ICOM-а, актуелног председника ICOM-ИСТОП међународног комитета, те као члан Надзорног одбора Европске асоцијације за интерпретацију баштине (Interpret Europe). Његови истраживачки интереси усмерени су првенствено ка темама везаним за музеје/баштину и развој (понајпре екомузеје), управљање и интерпретацију. Има искуство у вођењу неколико ЕУ финансираних пројеката, те ради као самостални консултант музејских/баштинских пројеката.

Наслеђе екомузеја: предвидети будућности

Тек онедавно, захваљујући и развоју критичких студија баштине схватамо ширину и комплексност појма баштине. Увиђамо да су савремене потребе и жеље, те процеси управљања (путем вредности и значења које баштини приписујемо, или употреби баштине у економске и друштвено-политичке сврхе) у самом средишту изучавања феномена. Ипак погрешно би било мислити да ови теоријски досези нису имали своје претходнике при чему, с једне стране мислимо на експериментисање новим облицима музејске институције, али и на повезани теоријски помак на релацији баштина – друштво који је започео крајем шездесетих година 20. века на подручју Француске. Или прецизније, на процес креирања и развоја екомузеја као својеврсних лабораторија проучавања баштине, и повезане им нове музеологије. Седамдесетих година 20. века догађа се прекретница у развоју односа човека и баштине, с једне стране кроз нови приступ перципирања целовитости околине у којој човек/заједница егзистира, а с друге у свеукупности интеракције интерпретације које се између те околине и човека/заједнице догађа.

Предавање анализира развој екомузеја и њихов системски допринос комплексном промишљању трипартитног односа човека, околине и идеје баштине. Данас екомузеји имају јасну афирмацију унутар музејске заједнице, а својим деловањем антиципирани су низ данас саморазумљивих концепата: одрживог развоја, укључивости, нематеријалности, поливокалности, интерпретације баштине, одрживог туризма итд. Инсистирање на развојној компоненти иманентна им је одредница. Коначно, идеје екомузеја можемо препознати у разноврсним интерпретацијама територија. Свиме наведеним они представљају модел партиципативног управљања баштином којим заједнице усмеравају свој властити развој, чиме представљају узор који вреди идејно следити.

Алберто ГАРЛАНДИНИ

Алберто ГАРЛАНДИНИ је музеолог и експерт у области управљања културним наслеђем. Кроз свој рад промовисао је екомузеје Ломбардије и израдио ломбардијски Закон о екомузејима. Потпредседник је ICOM-а и члан Сталног комитета за дефиницију, перспективе и потенцијале музеја, Комисије за оцењивање стратешке расподеле средстава и Комисије за стратешки план. Био је председник ICOM Италија, члан Саветодавног одбора, члан Одбора међународног комитета за регионалне музеје и председник Организационог комитета ICOM 2016, Двадесет четврте Генералне конференције у Милану. Члан је Управног одбора Државног музеја Дуждева палата у Мантови и Научног одбора Фондације

Музеји Бреше. Министарство за културно наслеђе именовало га је за члана Комисије за реформу државних музеја и националног система музеја, Комисије за дефинисање националног стандарда за управљање музејима, а Министарство иностраних послова Италије за Комисије за промовисање италијанске културе у иностранству (2009-2012). Радио је као генерални директор за културу и генерални директор за биоскопе ломбардијске регије, а био је и председник ломбардијске филмске комисије. Предавач је на неколико италијанских универзитета, као и интернационалних коференција, а радове на тему музеја и наслеђа објављује на италијанском, енглеском и француском језику.

Музеји и екомузеји у времену глобалних промена. Допринос екомузеја ICOM-овој расправи о друштвеној улози музеја и одговорности музеја према пејзажу

Предавање се бави новим изазовима музеја и екомузеја у глобализованом свету. Започиње доприносом интернационалне мреже екомузеја на 24. Генералној конференцији ICOM-а у Милану. Екомузеји су организовали два успешна догађаја: састанак са Интернационалним комитетом за музеје и етнографске колекције ICME, као и дводневни форум на коме су се разматрале нове перспективе екомузеологије.

Други део презентације указаће на значај Унескове Препоруке о доступности музеја из 1960. године, као и конференције у Сантијаго де Чилеу одржане 1972. године, која је скренула пажњу на друштвену улогу музеја и потребу за „демократизацијом културе“. За разлику од традиционалне музеологије, екомузеји и нова музеологија нагласили су кључну улогу учешћа заједнице у музејском животу. Они су пружили нова тумачења баштине и друштвених пракси у служби локалног развоја.

Трећи део фокусираће се на недавне радикалне промене у свету музеја. Музеји су прихватили многе увиде и искуства екомузеја, чиме су проширили своју друштвену улогу и мисију. Активности заједнице постале су плодно тле за везу између музеја и екомузеја: у неким земљама попут Италије, они успешно функционишу заједно и не постоје значајне разлике у њиховим друштвеним активностима.

На крају, предавање разматра недавне ставове ICOM-а и Унеска о улози музеја и њиховим одговорностима према пејзажу. Указаће се и на све већу пажњу коју Савет безбедности Уједињених нација и Г7 дају на важност културе и музеја.

Донатела МУРТАС

Донатела МУРТАС је архитекта и инжињер заштите животне средине. Њена професионална каријера, базирана у Италији, посвећена је екомузејима и пројекатима локалног развоја, са специфичним фокусом на пејзаж и учешће заједнице, у циљу промовисања руралног развоја.

Од 1996. до 1999. године била је део радног тима прве „Лабораторије екомузеја“ у регији Пијемонт. Као координатор Екомузеја терасастог земљишта и винограда у јужном Пијемонту, радила је од 1999. до 2011. године.

Суоснивач је мреже „Локални свет“, која окупља праксе многих европских и италијанских екомузеја. Креирала је и координирала заједно са Иг де Вараном конференцију „Умрежавање и сарадња“, у оквиру 24. Генералне конференције ICOM-а „Музеји и културни пејзаж“ у Милану 2016. године.

Често је позвана да говори на националним и интернационалним семинарима, обукама и конференцијама о питањима екомузеја, учешћа локалних заједница и пејзажа.

Искуство италијанских екомузеја: Екомузеј терасастог земљишта и винограда

Теорија екомузеја и њене многе имплементације, с обзиром да су настале у Француској 1971. године, користе се у земљама широм света како би омогућиле локалним заједницама да разумеју, препознају и прослављају локалну традицију и посебност која формира њихове културне пределе. Једна од ових земаља је и Италија, где је 1995. године покренут први регионални закон за институционализацију регионалних екомузеја у Пијемонту. Од тада, и друге италијанске регије пратиле су пример из Пијемонта, а сада се многи екомузеји развијају у целој Италији.

Екомузеј терасастог земљишта и винограда у северозападној Италији биће детаљно описан како би се разумео контекст ширења концепта екомузеја. Овај екомузеј настао је у малом селу без утицаја установљених музеја и главних културних институција. Екомузејски приступ одабран је као најефикаснија методологија за бављење локалним, свакодневним наслеђем. Нова, креативна перспектива, заснована на учешћу заједнице, учинила је терасасто земљиште још једном видљивим, повезујући његово очување са одрживим локалним развојем. Разматраће се проблеми и питања, као и многи успеси, који су се појављивали у току развоја екомузеја.

Раул ДАЛ САНТО

Раул ДАЛ САНТО је еколог, координатор Екомузеја пејзажа Парабјађа и Природног парка млинова, који су смештени на северозападу Милана, као и координатор Мреже екомузеја регије Ломбардије. Део је Мреже екомузеја Италије, конституисане 2015. године, која је организовала међународни форум екомузеја у оквиру 24. Генералне конференције ICOM-а.

Члан је Управног одбора Миланске повеље за сарадњу и „DROPS“-а, светске платформе за размену искустава између екомузеја и музеја заједница. Његова истраживања и рад се углавном фокусирају на пејзажну екологију, екомузеологију, одрживи развој, партиципативно локално планирање и супсидијарност.

Екомузеј пејзажа Парабјађа и Мрежа екомузеја Италије

У Парабјађу 2007. године, основан је екомузеј у урбаним окружењу, које се одликовало неспособношћу становника да осете вредност пејзажа. Кроз партиципацију и процесе кооперативног учења, промоција дужности, знања и ресурса људи, обимне употребе принципа субсидијарности и суодговорности, екомузеј је олакшао рад мреже заинтересованих страна. Ова мрежа била је у стању да познаје крајолик, да се брине о њему, управља њим и регенерише га кроз споразуме о сарадњи. Екомузеј је постао алат за заједничко управљање локалним културним наслеђем. Покушао је не само да примењује, већ и да инспирише методолошке, релационе и друштвене промене које су, с друге стране, допринеле промени пејзажа.

Значајни напори су уложени у јачање и конституисање релационих мрежа између екомузеја на регионалном, националном и међународном нивоу. Представници Екомузеја пејзажа Парабјађа имају улогу председника Савета екомузеја региона Ломбардије, као портпароли мреже ломбардијских екомузеја, чланови мреже италијанских екомузеја и управног одбора „DROPS“, светске платформе за размену искустава између екомузеја и музеја заједница.

Тамара НИКОЛИЋ ЂЕРИЋ

Тамара НИКОЛИЋ ЂЕРИЋ (1983), дипломирана етнолошкиња/културна антрополошкиња и индолошкиња. Од 2008. ради као кустоскиња Етнографског музеја Истре. У склопу музејских делатности, 2009. покреће ETNO-FILm, међународни фестивал етнографског филма који води и данас. Од 2014. сарађује с Екомузејом Батана као стручно-програмска водитељка и коауторка кандидатуре на Унеско Регистар. У августу 2017. постаје председница Екомузеја Батана. Докторандкиња је на студијама Етнологије и културне антропологије

Свеучилишта у Загребу с темом *Жене и индустрија – приватно и јавно ровињских радница*. Ауторка је неколико стручних и научних радова из домена етнологије/културне антропологије и музеологије. Ауторка је и неколико изложби које остварује у матичном музеју, самостално и у сарадњи с Индијским културним центром из Загреба. Уже подручје интереса везано је уз економску, визуалну и феминистичку антропологију, музеологију (информационо окружење и превентивна заштита) те менаџмент у култури.

Екомузеј Батана – пример добре праксе.

Партиципативни модели неге нематеријалне културне баштине с далекосежним утицајем на ширу заједницу

Основан 2004. године, Екомузеј Батана врло брзо постаје синоним за добру праксу бриге о локалној културној баштини, најпре на локалном и националном нивоу, а од 2016. и светском. Признање Унеска долази пре свега због снажног ангажмана локалне заједнице у управљању сегментима екомузеја и спровођењу активности које директно негују/штите разне феномене нематеријалне културе Ровиња.

Екомузеј Батана тематски обрађује ширу ровињску територију, укључујући луку, приобаље, „Кућу од батане“, мало бродоградилиште и локалну кантину – *spacio*. Физички простори су дакле повезани концептуално, а локална култура се доживљава *in situ*. Уз управљање физичким просторима, удружење организује Регату традиционалних пловила, рибарске вечери у *spacio*-у и на отвореном, тренинге једрења и веслања, вожње батаном и друге повезане активности.

Утемељен на принципима дијалога заједнице и струке, те прошлости и садашњости, Екомузеј с годинама указује на чињеницу да партиципативни облици управљања локалним културним ресурсима заиста представљају добру праксу у кризи о нематеријалној културној баштини. Искуство у раду са заједницом ме наводи на закључак да то није једини бенефит који екомузеји доносе локалној заједници; подстицај одрживом развоју, посебно развој локалне економије, утицај на јавне политике Града, бољи квалитет живота и подстицај социјализацији рањивих група, само су неке од тема које убудуће ваља узети у обзир када се говори о екомузејима.

ЕКОМУЗЕЈИ И МУЗЕЈИ ЗАЈЕДНИЦА

ИЗ МАНИФЕСТА ЕКОМУЗЕЈА

Манифест екомuzeја 2016 настао је као резултат сарадње стручњака који се баве питањима екомuzeологије, као и компарацијом више од 30 италијанских екомuzeја, са идејом успостављања *Националне мреже екомuzeја Италије*.

Истичући принципе који су инспирисали циљеве Националне мреже екомuzeја Италије, *Манифест екомuzeја 2016* тежи да допринесе развоју екомuzeолошке праксе кроз коју се могу креирати различити модели одрживог локалног развоја, повезани са захтевима и променама локалних заједница. Манифест дефинише екомuzeје као партиципативне процесе препознавања,

управљања и заштите локалног наслеђа, чији је циљ подстицање друштвено-економског и еколошког развоја. Кроз екомuzeје се креирају идентитети повезивањем пејзажа и културног наслеђа, те отварају простори за активну партиципацију грађана и грађанки, као и за сарадњу свих заинтересованих актера јавног, приватног и цивилног сектора. Подстиче се управљање културним и природним наслеђем, које треба да допринесе развоју локалних заједница кроз формирање одговорних актера. Екомuzeји функционишу изван музејских колекција, а своје постојање базирају на људима које охрабрују да промишљају и делују.

Развој екомuzeја у Италији

Екомuzeји у Италији интензивно су преиспитивали своју улогу и начине функционисања током двехиљадитих година кроз организоване састанке и креирање мреже екомuzeјских пракси *Локални светови*. Лабораторија екомuzeја региона Пијемонт, Институт за друштвено-економска истраживања у Пијемонту и *Локални светови*, имали су приоритетну улогу у дефинисању инструмената за развој и управљање екомuzeја.

Основана 2007. године са циљем умрежавања и креирања заједничких пројеката, мрежа екомuzeјских пракси *Локални светови* представљала је за велики број екомuzeја ефикасан инструмент за компарацију и развој.

Данас у Италији постоји око хиљаду институција и организација које се дефинишу и изјашњавају као екомuzeји, а територијално су лоцирани углавном у северном и централном делу државе. До 2015. године 12 региона и провинција донело је специфичне законе о екомuzeјима: Пијемонт 1995, Тренто 2000, Фурланија-Јулијска крајина 2006, Сардинија 2006, Ломбардија 2007, Умбрија 2007, Молизе 2008, Тоскана 2010, Апулија 2011, Венето 2012, Калабрија 2012 и Сицилија 2014. У зависности од региона и провинције, успостављени су различити начини финансирања екомuzeја.

Општине су важни партнери екомuzeја који осигуравају стабилност и подстичу партиципативне процесе у реализацији циљева локалног развоја. Тамо где је однос између општина, екомuzeја и становника близак и квалитетан, стварају се добре перспективе за ефикасно деловање у циљу развоја одређене територије.

Да би се обезбедио континуитет процеса развоја екомuzeологије у Италији и утицај како на локалном, тако и на националном нивоу, екомuzeји теже да стратешки ојачају њихову праксу кроз синергију и активну размену искустава између различитих актера, као и кроз креирање *Националне мреже екомuzeја*.

Национална мрежа екомuzeја треба да допринесе ефикаснијем и јаснијем функционисању екомuzeја, кроз креирање инструмената, метода и специфичних циљева. Рад мреже се фокусира на организовање активности и креирање пројеката који повезују екомuzeје у Италији и иностранству, у циљу подстицања националне и интернационалне размене и сарадње, као и на мониторинг постигнутих резултата.

Екомузеји – пројекти будућности

Манифест екомузеја 2016 тежи да Манифест екомузеја 2016 тежи да промовише моделе екомузејске праксе који могу допринети малим културним револуцијама на локалу, кроз негу и искоришћавање потенцијала културног и природног наслеђа.

Сврха манифеста огледа се у следећим постулатима:

- **Подстицање процеса регионализације** кроз промоцију активности које су усмерене на процесе дефинисања територијалног идентитета, од регионалног нивоа (мреже екомузеја), до локалног нивоа (појединачних екомузеја), и покретање процеса ретериторијализације, као и репопулације маргиналних подручја.

- **Покретање процеса капитализације** како би се пронашли методи заштите и бриге о локалном наслеђу који се не базирају на конзумеристичким моделима развоја. Екомузеји промовишу активности и инструменте који грађане и грађанке не третирају као пасивне примаоце културних садржаја, већ их препознају као истинске партнере, са циљем редефинисања односа између људи и институција. Различити друштвени актери посматрају се као креатори културног садржаја, те су укључени у процесе препознавања и интерпретације наслеђа и аутентичних вредности одређене територије.

- **Подстицање тренинга и истраживања** у сврху успостављања партнерстава јавног, приватног и цивилног сектора, чиме се тежи промовисању аутономних начина финансирања кроз партиципативно и стратешко планирање.

- **Подстицање планирања у области развоја пејзажа** на чијем се заговарању и

промоцији активно радило у последњих пар година. Модел региона Апулије показао је динамизам у стварању новог плана за развој пејзажа, који први пут укључује и екомузеје у процесе креирања друштвеног пејзажа. Екомузеји се посматрају као локални органи регионалних субјеката који се баве темом пејзажа. Европска конвенција о пределу је покренула многе италијанске екомузеје да се фокусирају на негу и развој локалних пејзажа кроз различите активности попут креирања стаза и мапа, којима се откривају културна и природна богатства једног поднебља.

- **Подстицање производње хране и економског развоја** представља поље у чији развој италијански екомузеји улажу велики труд, како би открили нове моделе развоја локалне економије, која се базира на ланцу снабдевања локалних агрикултурних производа и односу пољопривреде, екологије, културе и туризма. Екомузеји не могу бити ограничени само на културну сферу, када живимо у савременим процесима трансформације друштва, периоду економских промена, промена начина живота, и времену у којем проблеми становништва постају све акутнији. Они треба да промовишу повезивање практичних знања и технолошких иновација кроз експериментисање са новим формама запошљавања које повезују младе људе са традиционалним знањима и вештинама.

- **Подстицање социокултурних активности и едукативних пракси** кроз посматрање екомузеја као едукативних центара у којима се спроводи целоживотно учење путем радионица и предавања везаних за теме одрживог развоја, пејзажа, културног наслеђа. Екомузеји су жива места која подстичу друштвене и културне активности усмерене ка унапређењу квалитета живота.

ЕКОМУЗЕЈ ЈЕ

ПЕЈЗАЖ

У пределу се сагледава динамичан, продуктиван, креативан и виталан извор локалног развоја

ЗАЈЕДНИЦА

Људи суглавни покретачи акција за бригу о наслеђу и стварања осећаја припадности територији.

ИДЕНТИТЕТ

Екомузеј постоји ако се становници препознају у њему. Он није само музеј
Екомузеј постоји ако се становници препознају у њему. Он није само музеј или културна институција посвећена очувању и промоцији колекција, његова мисија је да покрене и унапреди знање људи о наслеђу, пејзажу, екосистему како би

УПРАВЉАЊЕ

Екомузеј се базира на сарадњи различитих актера, од волонтера, удружења грађана, преко јавних институција, приватних компанија, до професионалаца, а процес управљања треба да гарантује равнотежу између свих заинтересованих страна.

ЕДУКАЦИЈА, ИСТРАЖИВАЊЕ, ПЛАНИРАЊЕ

Екомузеји спроводе континуирану едукацију, истраживања и планирања у процесу управљања културним и природним наслеђем, служећи се методама партиципативног укључивања заједница.

РАЗВОЈ

Екомузеји подстакнути савременим изазовима друштва делују у сфери економског развоја заједница, подстичући производњу домаће хране, реутилизацију вештина и знања о старим занатима, културни туризам.

МРЕЖА

Екомузеј је мрежа свих заинтересованих актера јавног, приватног и цивилног сектора, као и националних и интернационалних екомузеја, који кроз размену искустава и сазнања теже даљем напретку.

Инструменти

У Манифесту екомузеја 2016. истиче се неколико инструмената које екомузеји примењују у свом раду:

Мапа места

Кроз креирање мапе одређене територије, становници могу представити културно наслеђе, природни предео и традиционално знање, у којима се препознају и које желе да пренесу на будуће генерације. Мапе места показују на који начин заједнице виде, доживљавају и вреднују територију на којој живе, своју прошлост, садашњост, али и жељену будућност. У Апулији овај тип мапе постао је средство укључено у процес креирања регионалног плана о развоју предела.

База наслеђа

Креирање базе културног и природног наслеђа подразумева партиципативан процес у којем учествује цела заједница. Подељен је на неколико фаза: сакупљање и очување колективног памћења, пописивање културног и природног наслеђа, каталогизацију заједничких добара, дефинисање развојних планова.

Статут места

Документ који симболише споразум између становника и институција који дефинише партиципативне процесе препознавања одређеног наслеђа и подручја као заједничких добара, и одређује права и дужности за њихову заштиту и управљање.

Кратки ланци снабдевања локалних агрикултурних производа

Улога им је да обезбеде правилну употребу ресурса за постизање економског развоја. Произвођачи се, са својим знањем и вештинама, налазе у центру ланца снабдевања, а кроз екомузеј умрежавају се са ресторанима, продавницама, туристичким агенцијама. На овај начин повезују се произвођачи и потрошачи, те се отварају могућности не само за адекватну финансијску зараду, већ и за промоцију локалне културе, знања и вештина које потрошачу нуде другачије искуство од пуке куповине производа.

Речни уговор

Документ који омогућава заједници да усвоји систем правила где се принципи јавне комуналне политике, економске ефикасности и еколошке одрживости укључују у креирање ефикасних решења за реконструкцију речног слива. Уговор је прилика да се људима врати природно окружење, јер су његови главни протагонисти локални становници који желе да дефинишу и развију политику заштите реке.

Дан пејзажа

2007. године установљен је дан када се прославља природа и скреће пажња на важност очувања и неговања природног предела, кроз различите активности у којима су до сада учествовали екомузеји из 11 региона Италије.

Фацилитација (порастан ефикасности)

Омогућава да становници постану свесни културног и природног наслеђа њихове територије, те да се укључе у процесе управљања наслеђем и планирање локалног развоја.

Интерпретација

Екомузеји користе мултидисциплинарне, креативне и иновативне методе кроз које представљају и комуницирају културни идентитет одређене територије.

МИЛАНСКА ПОВЕЉА О САРАДЊИ „ЕКОМУЗЕЈИ И КУЛТУРНИ ПЕЈЗАЖ“

Наша заједничка визија

Ми, екомузеји и музеји заједница препознајемо да:

- Нова музеологија и екомузеологија јесу константно еволуирајући концепти, чија се пракса разликује од пројекта до пројекта. Није могуће усвојити јединствену стандардну дефиницију, која ће бити прилагођена свим контекстима.
- Екомузеји јесу партиципативни процеси препознавања, заштите и управљања локалног културног и природног наслеђа, чији је циљ подстицања друштвеног, еколошког и економског развоја.
- Екомузеји јесу специфични пројекти кроз које се повезују традиционалне вештине, знања и производи одређене територије, који су везани за њено културно наслеђе.
- Екомузеји развијају креативне и инклузивне праксе у циљу културног развоја заједнице, базирани на активној партиципацији људи и сарадњи свих заинтересованих актера.

Наши изазови и наше обавезе

Током одржавања форума *Екомузеји и музеји заједница* у оквиру 24. *ICOM Генералне конференције* у Милану 2016. године посвећене музејима и културном пејзажу, дискутовали смо о нашим изазовима и одговорностима. Из активне дебате дефинисали смо најважније елементе који су показатељи досадашњих искустава учесника.

1. Екомузеји и музеји заједница

Екомузеји и музеји заједница су пројекти и процеси локалног развоја који активирају људе и наслеђе одређене територије као изворе за достизање промена и напретка.

Екомузеји прате садашњост и отварају могућности за креирање квалитетније визије будућности, користећи живо наслеђе места, којим управљају кроз материјалне и нематеријалне ресурсе.

Екомузеји су мреже локалних актера, који подстичу сарадњу јавног, приватног и цивилног сектора у циљу постизања друштвеног, културног, економског развоја и добробити заједница.

Екомузеј је покрет који обухвата све димензије друштва и развоја: културу, географију, социологију, екологију, едукацију, економију, планирање, и који треба да буде препознат као такав на свим нивоима политичког и административног доношења одлука.

У многим земљама постоје удружења и мреже екомузеја и музеја заједница, које раде на промоцији идеја екомузеологије, солидарности међу члановима, обуци волонтера и професионалаца, размени искустава са другим државама.

Утврђено је да је неопходно предузети напоре на регионалном, националном и интернационалном нивоу, како би се обезбедили капацитети за обуку професионалаца, волонтера и јавних ауторитета, која има за циљ квалитетније управљање заједничким наслеђем и пејзажом, у складу са вредностима и принципима екомузеологије.

Посебно важним за ширење и развој идеје екомузеја и музеја заједница сматра се, развијање екомузеолошке литературе, која треба да буде доступна на интернационалном нивоу, базирана не само на академским истраживањима, већ и на извештајима и евалуацији практичара.

Потребно је направити компаративна истраживања, студије организационих структура које практикују екомузеји и музеји заједница, као и студије стварног утицаја ових институција на добробит друштва и одрживи развој.

2. Културни пејзаж

У члану 1. *Европске конвенције о пределу* усвојене у Фиренци 2010. године истиче се да: „Предео означава одређено подручје, онако како га људи виде и доживе, чији је карактер резултат деловања и интеракције природних и/или људских фактора“.

Према овој дефиницији заједнице су колективно одговорне за пејзаж, његову заштиту и трансформацију, као и за знање о њему. Екомузеји су најбољи модели за спровођење едукације становништва, за успостављање односа између културног и природног наслеђа, медијацију са посетиоцима, јер поседују капацитете за управљање материјалним и нематеријалним, природним и културним наслеђем.

Екомузеји сарађују са другим музејима, културно-историјским локалитетима, као и са другим актерима који се баве заштитом наслеђа. Они доносе своје искуство и знање из области управљања живом баштином и пределом одређене територије.

Наш одговор: Повеља о сарадњи

Из заједничке визије ми прихватимо ове изазове и одговорности. Усвајамо *Повељу о сарадњи* као значајан корак напред, ка усмерењу акција према заједничким циљевима и подстицању међусобне сарадње.

1. Форум *Екомузеји и музеји заједница* усвојио је *Европску конвенцију о пределу* и *Европску конвенцију о вредности културног наслеђа за друштво*, *ICOM Резолуцију о одговорности музеја према пределу*, *Сијенску повељу* и *Квебешку декларацију*.

2. Сматрамо да смо способни да будемо веза између Међународног савета музеја (ICOM) и Међународног савета за споменике и споменичке целине (ICOMOS). Повезиваћемо се са активностима ове две организације и њиховим специјализованим структурама, ради развоја наше стручности у области партиципативног управљања живог наслеђа и пејзажа на локалном нивоу.

3. Радићемо на одржавању блиских односа са међународним комитетима ICOM-а (ICOFOM, ICME), са Међународним комитетом за културни пејзаж (ISCCCL) ICOMOS-A, и са интернационалним и националним невладиним организацијама које се баве областима антропологије и одрживог туризма.

4. Радићемо на успостављању међународне платформе, виртуелне и интерактивне, са циљем размене искустава. Она треба да повеже све националне мреже екомузеја и музеја заједница, као и невладине организације које се баве културним и природним наслеђем, те да допринесе стварању вишејезичне базе библиографских јединица, документарних података и примера најбољих пракси.

5. Радићемо на стварању међународне радне групе која ће пратити стање екомузејских пракси и давати предлоге на тему повезивања територије, културног наслеђа и пејзажа.

6. Усвајамо *Повељу о сарадњи* као радни документ, из којег ћемо одабрати приоритете у складу са временом, ситуацијама и потребама. Наставићемо партиципативни процес идентификовања специфичних циљева, извора и временских оквира за праћење постигнутих резултата.

7. Мислимо да су билатерални, мултилатерални и регионални (подразумева све регије света), пројекти сарадње који су осмишљени током форума *Екомузеји и музеји заједница*, најбољи начин јачања идеје екомузеја, јер повећавају видљивост екомузејских пракси и јачају сарадњу између различитих екомузеја и музеја заједница.

Организатор

Национални комитет ICOM Србија

Подршка

Министарство културе и информисања Републике Србије

Италијански културни центар у Београду

Општина Стара Пазова

Регионална алијанса ICOM SEE

Фондација Етно-еко музеј Голубинци

Организациони одбор

Славко Спасић

Др Биљана Ђорђевић

Гордана Милановић

Дизајн

Биљана Совиљ

Београд 2017.

<http://network.icom.museum/icom-serbia>